

Кабакова Е. С.

група 1141, Навчально-науковий інститут комп'ютерних наук та
управління проектами
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
linael2711@gmail.com

Матвієнко Л. В.

кандидат історичних наук, доцент кафедри психології, філософії та
соціально-гуманітарних дисциплін,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
matvienko_nyk@ukr.net

Процес становлення автокефальної української православної церкви у новітній період (1991-2024)

*У статті проаналізовано та розглянуто вплив релігії на суспільне життя
та процес становлення автокефальної церкви України періоду Незалежності.*

Ключові слова: *патріархат, церква, автокефалія, релігія, православ'я,
Україна, незалежність.*

Після проголошення незалежності України в 1991 році церква потерпіла кардинальних змін. Історичні факти свідчать про релігійний плюралізм та розмаїття віросповідань, а також про боротьбу за автокефалію, що стала важливим етапом в становленні релігійного ландшафту України.

На початку 1990-х років відбувся розкол в українському православ'ї. Українська церква мала дві митрополії: Київського патріархату (КП) і Московського патріархату (МП). Президент України, Л. Кравчук (1991-2004) мав на меті створення незалежної Української православної церкви, яка була б максимально наближеною до влади й сприяла розбудові української держави. З цією метою він звернувся до Московського патріарха Алексія II (1990-2008) із проханням позитивно розв'язати питання щодо надання автокефалії Українській православної церкві. Однак, Архієрейський собор Російської православної

церкви розцінив це звернення Президента, як втручання в церковні справи. Церковний собор висунув Главі Української православної церкви митрополиту Філарету (1995-2018) низку звинувачень і зобов'язав його подати у відставку. Проте, митрополит Філарет ці звинувачення не визнав, за що був позбавлений у 1992 році на соборі у Харкові ступенів священства і чернечого сану [3]. У той час утворено УПЦ Київського патріархату та Українська автокефальна православна церква. Обидві церкви не отримали визнання від світових православних церков, а УПЦ МП залишалась єдиною канонічною церквою, отримавши певну автономію від Російської православної церкви. Прикладом аналогічної поведінки було ставлення більшовиків до УАПЦ (1921), які нещадно знищили автокефалію на початку 1930-х років.

Перша серйозна спроба отримання автокефалії відбулася у 2008 році за участі президента України Віктора Ющенка (2005-2010) [4]. Проте ця спроба завершилася безрезультатно, оскільки УПЦ КП та УАПЦ не змогли об'єднатись, що було вимогою Константинополя. Віряни отримали визнання власної об'єднаної Православної Церкви України. Процес визнання автокефалії ПЦУ триває протягом десяти років (2014-2024) в умовах військової агресії Російської федерації. Увесь цей час на окупованій території насаджують «руський мір», а отже, руйнують до підвалин усе українське, викорінюючи ідею церковної автокефалії та державного суверенітету. Надважливою подією в історичному бутті українців є акт визнання церковної автокефалії й надання Томоса об'єднаним ПЦУ 6 січня 2019 року [2]. Попри усі труднощі, український народ дотримується ідеї розірвання усіх шляхів з «недоброзичливими сусідами», тому 27 липня 2023 року під час Помісного Собору Православна церква України затвердила перехід на новоюліанський календар з 1 вересня 2023 року.

Релігійні вподобання українців є різнобічними. Посилаючись на дослідження Центру Разумкова на кінець 2023 року конфесійне самовизначення має виразну регіональну специфіку. Найбільше число православних є характерним для Центрального регіону (72%). На Півдні вони становлять 66%,

на Сході — 56%, а на Заході — 45%. Соціологічні дані свідчать про те, що понад 42% українських православних відносять себе до ПЦУ, тоді як до УПЦ МП відносяться близько 6% вірян. Це вказує на різке зростання патріотичного настрою, підсилення подіями національного визволення та повномасштабним вторгненням на території України у лютому 2022 року [5].

Отже, релігійне життя України періоду Незалежності характеризується прагненням до здобуття власної релігійної ідентичності. Боротьба за автокефалію і формування нових церковних структур стали важливими етапами цього процесу, змінивши релігійне становище України та визначивши його сучасний напрям. Незважаючи на цей тернистий шлях, українська церква нарешті позбулася впливу Кремля та здобула автокефалію.

Список використаних джерел

1. Акт про відлучення від Церкви монаха Філарета (Денисенка). РІСУ URL: https://risu.ua/akt-pro-vidluchennya-vid-cerkvi-monaha-filareta-denisenka_n35535/ (дата звернення: 20.01.2024).
2. Кухарук В. Рух за церковну автокефалію в незалежній Україні: провідні тенденції та специфіка їх відображення у ЗМІ. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2021. Вип. 37. С. 74-75.
3. Леонід Кравчук: Україні пощастило мати пастирем патріарха Філарета. РІСУ. URL: <https://risu.org.ua/ua/index/blog/~ydorosh/55048/> (дата звернення: 18.01.2024).
4. Українська автокефалія: як це може статись і як було в інших. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-43829821> (дата звернення: 01.02.2024).
5. Рівень релігійності, довіра до Церкви, конфесійний розподіл та міжцерковні відносини в українському суспільстві (листопад 2023р.). Разумков Центр. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/riven-religiinosti-dovira-do-tserkvy-konfesiinyi-rozpodil-ta->

[mizhtserkovni-vidnosyny-v-ukrainskomu-suspilstvi-lystopad-2023r](#) (дата звернення: 01.02.2024).

Kabakova E. S.

group 1141, Educational scientific Institute of Computer Sciences and Project Management

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Mykolaiv, Ukraine

linael2711@gmail.com

Matvienko L. V.

Candidate of Historical Sciences, Assistant Professor

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Mykolaiv, Ukraine

matvienko_nyk@ukr.net

The process of formation of the autocephaly of the Ukrainian Orthodox Church in the modern period (1991-2024)

The article analyzes and considers the influence of religion on public life and the process of formation of the autocephalous church of Ukraine during the period of Independence.

Key words: patriarchy, church, autocephaly, religion, Orthodoxy, Ukraine, independence.

Кітаєва Д.М.

група 1 МАІЗ, історичний факультет

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Вінниця, Україна

dkm.fw411@gmail.com

Гребеньова В.О.

кандидат історичних наук, доцент кафедри культури,

методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін

Вінницький державний педагогічний університет